

1 Същност и съдържание на науката за УЧР

Същност:

Стопанската организация при своето функциониране използва материални ресурси, капитал, машини и в тази насока е особено важна. ЧР се използват за да се осъществят съответните дейности на организацията. важна роля играе човека с неговите желания и настроения. В УЧР е важно, че тук се спазват принципи – основните концепции при управление (контрол, планиране, регулиране, организация). При управлението трябва да се види мястото на тези функции: УЧР може да се определи като съвкупност от дейности, които се базират на определени принципи, методи и средства, правила свързани с организирането, планирането, подбора и оценката и развитието, оценяване на възнаграждението, установяване на трудовите служебни възнаграждения и осигуряване на безопасност и охрана на труда.

В УЧР има 3 нива: стратегическо, тактическо, оперативно.

Стратегическия етап е тясно свързан с изработването на стратегиите на организацията. разработват се стратегии на у-е на фин –те процеси, У-ЧР, определя се как ще функционира орг-ята. В **стратегическото ниво** се извършват следните работи: разработва се стратегия относно развитието на ЧР по отношение набиране и освобождаване на кадрите, възнаграждението, безопасност и охрана на труда; взаимоотношенията на организацията със служителите, ефективно използване на труда.

Тактическо – въпроса за числеността на кадрите, планиране на ЧР. извършват се изчисления по нормиране на труда.

Оперативно – свързан с един по кратък период от време при който задачата е да се осигури планирането на процесите, които бяха определени при стратегическото. Включва оценката на работниците, дисциплинирани услуги, поддържане на условията на труд, уреждане на взаимоотношенията м/у работници и служители в звеното.

Съдържание:

1. Въведение;
2. Организация на ЧР: 1) анализ на труда; 2) разделение коопериране на труда; 3) нормиране на труда; 4) проектиране на трудови процеси; 5) използване на професиограми и длъжностни х-ки;4
3. Планиране на ЧР – планиране на числеността на персонала;
4. набиране подбор и назначаване на персонал;
5. Оценка и възнаграждение на персонал: 1) как се извършва оценката на п-ла; 2) форми и с-ми на заплащане на труда; 3) планиране на фонд работна заплата.
6. развитие и усъвършенстване на ЧР: 1) какви с-ми на обучение на п-ла; 2) планиране на кариерата;
7. социална защита, безопасност и охрана на труда;
8. индустриални отношения – връзки на профсъюза;
9. изграждане на информационна с-ма.

3. Поява и развитие на науката за управление на човешките ресурси

Съществуват 2 схващания

Първото принадлежи на автори, специалисти, които набляга на техн. страна на проблема, при това целта е така да се орган. процесите, че изпълнението да се осъществи при най-малко средства.

Втората група специалисти наблягат на околната среда на психолог. фактори, които оказват влияние върху УЧР.

Съдържание на ЧР

Първият раздел от УЧР е въведенето. Вторият е организ. на ЧР - анализ на труда, разделение на труда, нормиране, проектиране на трудовите процеси изготвяне на професиограми и длъжностни характеристики. Третият е планиране на ЧР - планиране числеността на персонала. Четвъртият раздел е набиране, подбор и назначаване на персонала. Петият е оценка и възнаграждение на персонала - ф-ми, с-ми на заплащане на труда планиране на фонд работна заплата. Шестият раздел е развитие и усъвършенстване на ЧР - планиране на касиера. Седми е соц. защита, безопасност и охрана на труда - ф-

ми и системи за осигуряване на безопасност . Осмият е индустриални отношение. Деветият раздел е изграждането на информационна система.

Организиране на ЧР.

Организация на ЧР е съвкупност от дейности по отношение на разделението и кооперирането на труда, анализа и орган. на раб. места и изготвянето на професиограми и длъж. х-ки.

Разделението на труда може да се разгл. в разл. отрасли. В индустриалното предпр. се изразява в отделянето на коч. на разл. видове труд и установяване на кол. отн. между тези видове труд. С-мата на производствени в-ки между изпълняваните раб. или между отделните изпълнители се нар. коопериране на труда. Целта на разделението и кооперирането е да се постигне най-добро организиране на раб. на изпълнителите, за да се постигне в крайна с-ка увеличаване на производството. Формите на разделение на труда могат да бъдат:

а) функционално - работници, мениджъри, осигур. управ. слезители;

б) технологично - свързано е с разделяне на произв. процес на фази, степени и отделни. От тази гл. точка отделните работи се разделят по тяхната технолог. връзка.

в) квалификационно - предвижда разделение на раб. , съобразно квалификацията им на отделни квалиф. степени.

Видове коопериране - всяка система на разделение на труда изисква и съотв. коопериране.

а) междуцехово - предполага пълномерно и съвместно участие на колективите от няколко цеха в реализ. на един произв. процес.

б) вътрешноцехово - съвместна работа на разл. раб. за извърш. на опр. работа в един цех.

в) вътрешноучастъково;

форми на орган. и коопериране на труда.

а индивидуална - раб. места се приспособяват за извършване на опр. части от производствения процес;

б) бригадна - всички раб., възлизаци в състава на бригадата са тясно свързани помежду си при извършване на произв. процеси. Те носят колективна отговорност. Тази форма може да бъде разделена от своя страна:

- специализирана - комплектована от раб. с еднаква професия еднаква или разл. квалиф., които раб. по една задача в течение на смяната;

- комплексна - обединява раб. с различни професии, изпълняващи комплекс от взаимосвързани работи. Създават се там, където е необходимо да се изпълняват раб. от разл. технолог. естество, но са взаимосвързани.

3. Анализ и проектиране на работните места

1. Анализ и проектиране на обзавеждането на работното място /ОРМ/– под ОРМ се разбира съвкупност от намиращите се на него основни технически оборудвания, средства за сигнализация и др. Разглеждане: основни производствени средства (машини, съоръжения, инсталации); - трябва да се оцени дали елементите на машината дават възможност за по ефективно разпределение; - средства за технологическа екипировка; - организационни технически средства (монтажни машини, инструментални шкафове, колички, гардероби и пр.).

2. Пространствено планиране и подреждане на елементите на РМ (планировка). Планировката е съвкупност от дейности с цел ефективно използване на площите, създаване удобни и безопасни цели на труда, повишаване степента на използване на работното време, създаване на цели за най-малки уморителни действия на работа. Има два вида: 1) **Обща** – пространствено разположение на РМ на работата в рамките на съответната площ; 2) **Вътрешна** – има за цел разполагане на елементите на самото РМ.

В зависимост от разположението на основните елементи до голяма степен зависи ефективността на производството. Анализът цели да се установят слабостите и да се предложи по ефективен модел на работа. Когато говорим за планировка трябва да разглеждаме понятието работна зона. Тя е участък от пространството до което достигат човешките ръце. Работната зона бива вертикална и хоризонтална.

Вертикалната обхваща областта на разположение на всички елементи във вертикалната плоскост. Хоризонталната зона е област за разположение на всички елементи в хоризонталната плоскост. Разглеждаме нормална и максимална хоризонтална зона. Нормална е областта при която е налице най-висока производителност на работата. Максимална е областта до която могат да се простират ръцете на човека. Важно значение има и разположението на отделните елементи по начин да се даде възможност за най-удобна работа на РМ.(

6. Анализ и проектиране на обслужването и трудовата обстановка на РМ.

1. Обслужването е съвкупност от дейности с цел подпомагане рационалното изпълнение на производствения процес. Към тези дейности се отнасят: **1)** подготовка на производството – изработване на места, дневни производствени планове, графици, доставка на съответната документация; **2)** осигуряване на РМ с инструменти и приспособления – доставка на всички видове инструменти от централния склад; **3)** транспортно, товарно, разтоварно обслужване – доставка на всичко необходимо за РМ, използване на готовата продукция; **4)** настройка на машините; **5)** поддържане на машините и съоръженията в състояние на работоспособност – текущ ремонт, прегледи на машините; **6)** За осигуряване на РМ е необходима енергия; **7)** при традиционен начин на работа е налице технически контрол; **8)** поддържане производствената обстановка и реда на РМ-а – вентилационна с-ма и др.; **9)** Стоп.-битово снабдяване – с облекло, средства за защита и др.

2. Анализ и проектиране на трудовата обстановка. Необходимо е да се преценят различните аспекти на средата, слабостите и определяне възможностите за подобряване на факторите, които влияят в/у производствения процес, свързани със с-мата човек – машина, можем да разделим на: **1)** хигиенни-микроклим., въздушна среда, шум, вибрации. Климата се характеризира с t^0 , влажност, атмосферно налягане и др. осветлението трябва да бъде в зависимост от точността на работа; **2)** физиологически – вниманието трябва да се насочи в/у анализа на режима на труда и почивка. В трудовия процес се забелязват известни изменения в трудоспособността на човека, което намира изражение в различните фази – нарастваща, високо (устойчива), спадане в резултат на умора. Трябва при анализа да се изследват различните психо-физиологични фактори, а именно физическата тежест на труда, нервноемоционално напрежение, свързано със сложността на работата. Задачата на изследователя е да се анализира динамиката на работоспособност и на тази основа да определим най-рационално съчетание на труда и почивката в рамките на работното време. В процеса на анализа трябва да се оценят възможностите за снижаване на техническите усилия, създаване на подходящ ритъм. **3)** естетически – функционална музика, цветово оформление на РМ, озеленяване на производствените площи, обезпечаване на РМ със специални облекла.

5. Осн. изисквания при анализа и проектирането на раб. места.

Осн. изисквания:

- а) елиминиране на излишните работници;
 - б) анализ и премахване на причините за създ. на проблемни ситуации.
 - в) намал. натовареността и усил. при извършване на трудовите движения, което може да се извърши в резултат на някоя цел:
 - опр. на най-рац. начин за изп. на отделните движ. с 2-те ръце
 - осигур. равном. натоварване на 2-те ръце;
 - осигур. синхронизация на движ. на краката и тялото с движ. на ръцете;
 - избягване изпълнението на точни движения след голямо натоварване;
 - г) подобряване процедурите и методите по изпълн. на отделни процеси
 - д) моделиране на оптимални параметри на средата, в която се извършват отделните работи; е
- удовлетв. изискванията на клиента;

Условията за анализа и проектирането на раб. място е: използване на ергономията като наука за взаимодействието между човека и машината:

- 1. Хигиенни показатели - осветеност, t , влажност и др.